

det er jo en av de viktigste forutsetninger for hele studiegårdsvirksomheten at både produksjonsresultatet og det økonomiske resultat ved brukene går framover, slik at driften ved studiegårdene kan tjene som forbilde for andre bruk i distriktet.

Under et besøk ved en del studiegårder i Jämtland og Ångermannland i høst sammen med driftsleder Ring, fikk undertegnede et glimt av hvordan denne del av virksomheten drives. Det var overmåte interessant å konstatere det utmerkede tillitsforhold som hersket mellom gårdeiere og driftslederen. At virksomheten har slått godt an er det ikke tvil om å dømme etter en rekke uttalelser som jeg hadde anledning til å høre.

For at flest mulig kan få nytte av resultatene som oppnås ved studiegårdene har direktør Rapppe under inspeksjonsreiser og besøk på gårdene samlet egnens gårdbrukere til foredrag, demonstrasjoner og diskusjoner. Det er klart at dette er en ypperlig måte å få spredd resultatene på. Derved blir flere og flere jordbrukere delaktige i de nyeste landevindinger på det jordbruksvitenskapelige område, som har vist seg berettiget i praksis.

Det vil utvilsomt være av stor interesse å følge studiegårdsvirksomheten i tiden framover for å se i hvilken grad den evner å befrukte jordbruket i Norrland. Svenska Vall- och Mosskulturforeningen har her anvist en ny vei til forbedring av jordbruket i distrikter med svak drift, og det er all grunn til å lykkønske initiativtageren, herr direktør Rapppe, med de resultater som hittil er nådd.

Aa. L.

MYRENE I GRAN ALMENNING, GRAN HERRED, OPLAND.

Av sekretær J. Heggelund Smith.

Myrene i Gran almenning ble undersøkt sommeren 1944 etter rekvisisjon av almenningen. Markarbeidet er for størstedelen utført av undertegnede, men en del myrer på søre del av Øståsen og nordlige del av Veståsen er undersøkt av assistent D. Lømsland. Undersøkelsene er utført etter de samme retningslinjer som ved myrselskapets tidligere myrinventeringer.*)

Gran almenning omfatter følgende tre områder: Øståsen, Veståsen og Sørumsalmenningen.

Øståsen, som er den del av almenningen der ligger øst for Randsfjorden, grenser i nord til Tingelstad almenning og Eidsvold Værks skoger, mot øst og sørøst til Eidsvold Værks skoger, mot sørvest og vest til Lunner almenning og private skoger i Gran. Det

*) Jfr. Aasuly Løddesøl: Det norske myrselskaps myrinventeringer. Medd. fra D. n. m. 1941 og Aasuly Løddesøl og Johannes Lid: Botaniske holdepunkter ved praktisk myrbedømmelse. Medd. fra D. n. m. 1943.

bemerket at en del av Øståsen ligger utenom Gran herred. Det gjelder således et mindre område i nordlige del som ligger i Hurdal, og dessuten et forholdsvis stort areal i søre delen som ligger i Lunner.

Veståsen grenser i nord til Tingelstad almenning, mot nordøst til private skoger i Tingelstad, mot øst til private skoger i Gran, mot sør til Jevnaker almenning og mot sørvest og vest til Sørumsalmenningen og private skoger i Gran. Hele Veståsen ligger i Gran, unntatt et lite område i nordspissen, som ligger i Brandbu.

Sørumsalmenningen grenser mot nord til private skoger i Gran og Gran almenning, Veståsen, mot øst til Veståsen i Gran og Jevnaker almenninger, mot sør til Jevnaker almenning og mot sørvest til Adal herred. Sørumsalmenningen ligger i sin helhet i Gran med unntagelse av et ganske lite område i sørspissen, som ligger i Jevnaker.

Som grunnlag for myrinventeringa er for Øst- og Veståsens vedkommende brukt almenningskart i målestokk 1:25 000, mens det på Sørumsalmenningen er brukt skogkart i målestokk 1:10 000. Det er utarbeidet oversiktskarter over myrene i almenningen i samme målestokk som de ovennevnte karter. Alle undersøkte myrer er nummerert og de enkelte myrtyper skilt ut med forskjellig skravering. For øvrig er myrene samlet i tabellform med angivelse bl. a. av samlet areal og arealets fordeling på de utskilte myrtyper. Dessuten er de enkelte myrers dybde, unger grunnens art og antall dybdeboringer oppført i samme tabell, hvor det også finnes rubrikker for utnyttelsesmuligheter. Tabellen og kartene vil imidlertid ikke bli tatt med her.

Totalarealet og myrarealet i Gran almenning stiller seg slik ifølge skogtakst utført i 1929 og 1931—32:

	Totalareal	Myrareal
Øståsen	139.372 dekar	19.315 dekar
Veståsen	29.957 »	5.438 »
Sørumsalmenningen	7.058 »	912 »

Sum for almenningen 176.387 dekar 25.665 dekar

Ved myrinventeringa er i alt undersøkt 299 myrer med et samlet areal av 16300 dekar etter arealberegning på kartene. Dessuten er det på kartene avsatt en mengde småmyrer (i alt 729). Disse myrer har tilsammen et areal av 4592 dekar. Tabell 1 viser antall myrer og myrarealet i de enkelte deler av almenningen fordelt på undersøkte og ikke undersøkte myrer.

Myrarealet er beregnet på grunnlag av kartene og avviker følgelig en del fra de arealer som er framkommet på grunnlag av linjetaksering av skogen. Det samlede myrareal på Øståsen (15.077

Tabl 1.

Område	Undersøkt		Ikke undersøkt		I alt	
	Antall	Dekar	Antall	Dekar	Antall	Dekar
Øståsen	241	12.680	400	2.397	641	15.077
Veståsen	46	3.160	258	1.822	304	4.982
Sørumsalmenningen	12	460	71	373	83	833
Sum	299	16.300	729	4.592	1.028	20.892

dekar) er beregnet av almenningen ved planimetrering i 1929,*) mens de øvrige arealer er beregnet av oss.

Som det framgår av sammenstillingen er en rekke småmyrer ikke tatt med i våre undersøkelser. Det gjelder i første rekke en mengde myrer som er mindre enn 10 dekar og for øvrig en del myrer mellom 10 og 20 dekar. På Veståsen er dessuten noen ganske få myrer over 20 dekar ikke undersøkt. Dette gjelder mindrevverdige myrer med flere små tjern, eller myrer som er oppdelt av holmer og har så uregelmessig form at de vanskelig kan nyttes. Den midlere størrelse av ikke undersøkte myrer utgjør vel 6 dekar.

Slik som terrengforholdene er i almenningen, har det liten interesse å ta med alle småmyrer i en oversiktsmessig undersøkelse. På Øståsen er terrenget som regel temmelig kupert, og småmyrene ligger spredt og oftest avsides. På Veståsen og Sørumsalmenningen er riktignok terrenget lite kupert, men det er dårlig veiforbindelse med bygda, og disse områder ligger i det hele tatt tungvint til for utnyttelse av myrene.

Som tidligere nevnt ligger en del av Gran almenning utenom Gran herred. Tabell 2 viser almenningens myrareal fordelt på de respektive herreder.

Tabell 2.

Herred	Myrareal i dekar		
	Undersøkt	Ikke undersøkt	I alt
Gran	15.492	4.224	19.716
Hurdal	54	14	68
Lunner	748	350	1.098
Brandbu	6	2	8
Jevnaker	—	2	2
Sum for Gran almenning	16.300	4.592	20.892

*) Jfr. «Hadeland», Hadelands Almennings Historie III, Oslo 1932.

Fordelingen av det undersøkte myrareal på de utskilte myrtyper vil framgå av tabell 3. Tar vi hele almenningen under ett, ser vi at grasrik mosemyr inntar praktisk talt halvdel av det undersøkte myrareal. Grasmyrene, vesentlig starrmyrer, utgjør vel femteparten og gran- og bjørkemyrene sjettedel av undersøkt myrareal. For øvrig inntar lyngrik mosemyr et betydelig areal, mens furumyr, og særlig krattmyr, bare har liten utbredelse.

Tabell 3.

Sammendrag av myrarealene i Gran almenning.

Myrtype	Øståsen		Veståsen		Sørumsalmenningen		Sum for almenningen	
	dekar	%	dekar	%	dekar	%	dekar	%
Lyngrik mosemyr	979	7,7	377	11,9	14	3,0	1.370	8,4
Grasrik mosemyr	5.740	45,3	1.984	62,8	362	78,7	8.086	49,6
Grasmyr	3.250	25,6	234	7,4	58	12,6	3.542	21,7
Krattmyr	16	0,1	12	0,4	—	—	28	0,2
Furumyr	49	0,4	519	16,4	—	—	568	3,5
Gran- og bjørkemyr	2.646	20,9	34	1,1	26	5,7	2.706	16,6
Ikke undersøkte myrer	2.397		1.822		373		4.592	
I alt	15.077	100,0	4.982	100,0	833	100,0	20.892	100,0

Ser vi på de enkelte områder av almenningen, viser det seg at lyngrik mosemyr er forholdsvis jevnt utbredt. Grasrik mosemyr inntar forholdsvis størst arealer på Veståsen og Sørumsalmenningen, mens grasmyrene fortrinnsvis forekommer på Øståsen. Typisk krattmyr finnes bare flekkevis på Øst- og Veståsen, og furumyr praktisk talt bare på Veståsen. Bjørk- og granmyrer forekommer overveiende på Øståsen.

Myrenes beliggenhet i forhold til høgda over havet varierer for Øståsens vedkommende mellom ca. 335 m omkring Lersjøen og ca. 745 m på Framstadseterberget. I nordlige del av Øståsen ligger myrene gjennomgående høyere enn på søre delen. På Veståsen varierer høgda over havet stort sett mellom 400 og 450 m, og på Sørumsalmenningen ligger myrene gjennomgående omkring 400 m o. h. Myrene er forholdsvis jevnt fordelt over almenningen, og det finnes få sammenhengende, større myrstrekninger.

Dyrkingsmyrer.

Ved bedømmelse av myrene til dyrking eller kulturbeite er det gått fram på samme måte som ved de tidligere myrinventeringer.

Følgende gradering er benyttet:

Dyrkingsverd (D) 1	Meget god dyrkingsmyr
—>— (D) 2	God dyrkingsmyr
—>— (D) 3	Noenlunde god dyrkingsmyr
—>— (D) 4	Mindre god dyrkingsmyr
—>— (D) 5	Dårlig dyrkingsmyr

Det myrareal som har fått karakteren D 3 eller bedre utgjør i alt 4460 dekar eller ca. 27,4 % av det undersøkte myrareal. På Øst-åsen utgjør dyrkingsmyrene 4230 dekar eller 33,4 % av det undersøkte myrareal. De tilsvarende tall for Veståsen er henholdsvis 230 dekar og 7,3 %. I Sørumsalmenningen er alle de undersøkte myrer av mindre god eller dårlig kvalitet, og ingen av myrene her er funnet skikket for dyrking.

Den overveiende del av dyrkingsmyrene er små, og bare enkelte steder på Øståsen er myrene så store, eller ligger så samlet, at det kan bli litt større dyrkingsfelter. Av de utskilte 77 dyrkingsmyrer på Øståsen er bare 11 på 100 dekar eller mer, og bare 30 har en størrelse på over 50 dekar. På Veståsen har 1 av dyrkingsmyrene et areal på 50 dekar, mens alle de andre er mindre. Gran almenning har fått seg tilstilt en oversikt over de myrer som antas skikket for dyrking eller kulturbeite. I det følgende skal vi bare ganske kort nevne noen av de viktigste områder som har interesse i denne forbindelse.

Øståsen. På nordlige del av Øståsen ligger et større myrområde i nærheten av Tommelsjøen. Samlet myrareal utgjør 555 dekar, hvorav ca. 520 dekar er regnet som dyrkingsmyr. En stor del av feltet kan lett utnyttes samlet og er gjennomgående av bra kvalitet. Beliggenhet i forhold til vei er mindre god, men så vidt vi kjenner til har almenningen planer om å forlenge veien fra Risbakkhytta og forbi ovennevnte myrer, og blir dette gjort, vil betingelsene for utnyttelse bli forholdsvis gunstige. Høgda over havet dreier seg om 640 m.

Nord og øst for Risbakkhytta ligger 2 større myrer noenlunde gunstig til i forhold til vei. Disse myrer er for en stor del temmelig tunge å dyrke, og dessuten er kvaliteten noe ujevn. Arealet utgjør i alt ca. 580 dekar. Herav er ca. 350 dekar karakterisert som noenlunde god myr. Begge myrer ligger omkring 630 m. o. h.

Stormyra sør for veien til Risbakkhytta er noe ujevn av kvalitet, men storparten må betegnes som brukbar dyrkingsmyr. Den har tilsammen et areal av 225 dekar, hvorav ca. 180 dekar har fått karakteren D 3. Denne myra er påbegynt dyrket, idet den er overlatt en del småbrukere som tilskottsjord. Høgda over havet er omkring 640 m; beliggenheten i forhold til vei er forholdsvis gunstig.

Langs østida av Randsjøen ligger en myr med et samlet areal av 90 dekar, hvorav ca. 60 dekar i søre del er regnet som dyrkingsmyr. Kvaliteten er ganske bra, men myra ligger til dels noe lavt i forhold

til Randsjøen. Som beite for den nyanlagte seter like i nærheten, vil den for størstedelen være godt skikket, sannsynligvis uten senking av Randsjøen. Høgda over havet er ca. 565 m, og for øvrig har myra gunstig beliggenhet nesten like ved veien til Sagvollen.

Myrene i nærheten av østre og vestre Stråtjern er delvis av bra kvalitet, men har gjennomgående mindre heldig form for dyrking. Eventuell dyrking er også for en del avhengig av at Stråtjernene blir senket. En av disse myrer er påbegynt dyrket av en småbruker, og på en annen myr er dyrket et mindre areal i forbindelse med en ny seter.

Østligst i almenningen, sør for Finnlengen seter, ligger en myr med et samlet areal av 170 dekar som nok for størstedelen er brukbar til dyrking, men myra ligger meget avsides og tungvint til. Den er heller ikke så billig å dyrke, idet flere bekker som renner gjennom myra, i tilfelle må reguleres. Høgda over havet er omkring 560 m.

Sør for østenden av Vassbråa ligger Korsmyra med et samlet areal av 160 dekar. Hele arealet er regnet som dyrkingsmyr, og kvaliteten er stort sett bra. Myra er noenlunde lett å grøfte og ligger heller ikke så langt fra kjørevei. En myr som ligger litt lenger vest, er også brukbar dyrkingsmyr og har et areal av ca. 90 dekar. Begge myrer ligger omkring 550 m o. h.

Nordøst for Gullensetra ligger Storengmyra, som stort sett må betegnes som god dyrkingsmyr. Myra har et areal av ca. 120 dekar og er forholdsvis lett å dyrke. I nærheten av Storengmyra finnes flere mindre myrer som også kan komme på tale til dyrking, men alle myrene i dette område ligger langt fra vei og er av den grunn vanskelige å nytte. Det måtte i tilfelle bli som kulturbeite i forbindelse med Gullensetra. Høgda over havet er vel 600 m.

Til slutt må nevnes Langmyra og Stormyra, nordøst for Svartåsen seter. Samlet areal utgjør 430 dekar, hvorav 380 dekar er regnet som dyrkingsmyr. I vestlige del er myra flere steder grunn, og lenger øst finnes et område med temmelig blaut myr, men stort sett ligger forholdene relativt godt til rette for dyrking. Avstand til bilvei er ca. 3 km, og høgda over havet dreier seg om 540 m. Langmyra og Stormyra er den største sammenhengende dyrkingsmyr på Øståsen, og dernest kommer de foran omtalte myrene sørvest for Tommeldsjøen. Skulle det i framtida vise seg å bli spørsmål om å finne større felter, f. eks. til beitedyrking, vil de nevnte myrstrekninger sikkert komme i første rekke. Begge felter mangler imidlertid adkomstvei, men dette spørsmål vil forhåpentlig bli løst i forbindelse med den framtidige veibygging i almenningen.

Veståsen. Som tidligere nevnt er det få og små dyrkingsmyrer på Veståsen, og ingen steder ligger myrene samlet så det kan bli tale om større felter. I noen få tilfelle kan det imidlertid tenkes å bli aktuelt med beitedyrking i forbindelse med setrene. Det gjelder således en myr ved Kalstadvlyta som ligger i nærheten av en nyanlagt

seter. Myra har et samlet areal av 67 dekar, hvorav ca. 45 dekar er brukbar dyrkingsmyr. Videre kan nevnes en myr like sør for Halvorsbøle seter med et areal av ca. 50 dekar. Myra er forholdsvis tung å dyrke, og setra er for tida ute av bruk, så det blir neppe aktuelt med beitedyrking her med det første. Endelig har vi sørøstlige del av Kubrumyra, nord for Buvandsetra. Samlet myrareal utgjør 167 dekar, men bare ca. 30 dekar er skilt ut som dyrkingsmyr. For øvrig har de utskilte dyrkingsmyrer på Veståsen liten interesse.

Fastmarka er ikke tatt med i våre undersøkelser, men en har inntrykk av at fastmarksjorda i det store og hele er lite egnet til dyrking. På Øståsen er således terrenget mange steder svært kupert, og fastmarka er for størstedelen så storsteinet at den vanskelig kan dyrkes. At det ved nærmere undersøkelse vil vise seg å være mindre områder som kan dyrkes med fordel, er sannsynlig, men en vil neppe finne arealer som betyr noe. På Veståsen ligger fjellet i dagen over store strekninger, og for øvrig er det som regel bare et forholdsvis tynt jordlag.

Av foranstående vil framgå at mulighetene for dyrking i almenningen er forholdsvis små og begrenser seg vesentlig til noen få myrer som er av tilfredsstillende kvalitet og for øvrig har noenlunde gunstig beliggenhet. Som nevnt foran er det i de senere år flere steder påbegynt dyrking av myrer, dels med tanke på å få tilskottsjord og dels i forbindelse med nye setrer. Hvis disse forsøk faller heldig ut, vil det forhåpentlig føre til at stadig flere myrer blir tatt i bruk i dyrkingsøyemed.

Ved våre undersøkelser er det ikke tatt standpunkt til eventuelle muligheter for utnyttelse av myrene til skogproduksjon. Dette gjelder alle myrer enten de allerede er grøftet eller måtte egne seg for grøfting. At en rekke myrer med fordel kan grøftes for skog framgår bl. a. av den taksering som ble utført over Øståsen i 1931 og 1932. Av Øståsens samlede myrareal er nemlig vel fjerdeparten angitt som skikket for avgrøfting. En kan gå ut fra med sikkerhet at en del av de myrer som av oss er regnet som dyrkingsmyrer også er grøfteverdige, og sannsynligvis vil noen med større fordel kunne grøftes for skog enn brukes til dyrking eller kulturbeite. Det siste er særlig tilfelle for små og avsidesliggende myrer.

Når det gjelder Veståsen og Sørumsalmenningen, er myrene i regelen av så dårlig kvalitet at det bare blir tale om skogproduksjon på forholdsvis små arealer.

For å få en orientering om myrenes næringsinnhold er det tatt ut 17 prøver til analyse fra forskjellige myrtyper. Av analyseresultatene framgår at de fleste prøver har tilfredsstillende volumvekt, det vil si at myrene er noenlunde vel formolda. Når det gjelder surhetsgraden, er de fleste prøver sterkt sure med pH-verdi under 5,0.

Bare 2 prøver kan betegnes som middels sure med pH-verdi over 5,0. Askeinnholdet varierer en del, men er temmelig lavt for de fleste prøvers vedkommende. Det prosentiske innhold av kvelstoff (N) er stort sett tilfredsstillende høyt, og utregnet i kg pr. dekar til 20 cm dyp, viser 11 prøver over 700 kg N. Kalkinnholdet (CaO) derimot er meget lavt i de aller fleste prøver, og bare 1 prøve viser over 300 kg CaO beregnet pr. dekar til 20 cm dyp. Etter analyseresultatene å dømme skulle derfor kalking være meget påkrevd ved eventuell myr- dyrking i almenningen. Alt i alt viser prøvene et noenlunde tilfreds- stillende resultat når unntas at kalkinnholdet som nevnt er meget lavt.

Brenntorvmyrer.

Av brenntorvmyr er i alt skilt ut 870 dekar fordelt på 34 — vesentlig små — felter. Samlet kubikkmasse råtorv er beregnet til 1.409.400 m³. Av det nevnte myrareal er tidligere ca. 540 dekar tatt med i oppgavene over dyrkingsmyrer.

Den alt overveiende del av brenntorvmyrene finnes på Øståsen, hvor areal brenntorvmyr er funnet å utgjøre 830 dekar fordelt på 32 felter og med et samlet kubikkinnhold av 1.343.400 m³ råtorv. På Veståsen er bare skilt ut 2 felter som inneholder brenntorv. Samlet areal utgjør 40 dekar og innholdet av råtorv er beregnet til 66.000 m³. På Sørumsalmenningen er ingen av de undersøkte myrer funnet å inneholde drivverdig brenntorv. Med unntak av 1 myr, Finnmyra, som ligger i Lunner, ligger alle brenntorvmyrer i Gran herred. Finnmyra er beregnet å inneholde ca. 25.500 m³ råtorv.

De viktigste data vedrørende de enkelte brenntorvmyrer (og strø- torvmyrer) er som ved tidligere myrinventeringer, samlet i tabellform. Tabellen blir imidlertid ikke tatt med her. Vi skal i det følgende bare nevne noen av de viktigste myrer som kan komme på tale i tilfelle det skulle bli spørsmål om å gå i gang med brenntorvproduks- jon.

Øståsen. De viktigste brenntorvmyrer på Øståsen ligger i området mellom Huldertjern og Risbakkhytta, idet over halvdelen (630.000 m³) av råtorvmassen er samlet i 9 myrer innen dette område. Den viktigste av disse myrer ligger vest for Grønns- sjøen og er beregnet å inneholde ca. 210.000 m³ råtorv fordelt på 2 felter med et areal av henholdsvis 45 og 80 dekar. Torv kvaliteten er jevnt over tilfredsstillende, og myra ligger forholdsvis gunstig til når det gjelder adkomstvei. Mellom Grønnsjøen og Tommelsjøen ligger et myrområde som i nordlige del stort sett inneholder bra brenntorv. Areal brenntorvmyr dreier seg om 80 dekar og samlet kubikkmasse råtorv er beregnet til vel 110.000 m³. Tre myrer belig- gende henholdsvis sør for Svartbekksetra, øst for Huldertjernspetten og vest for Huldertjern må også nevnes i denne forbindelse. De ligger riktignok langt fra vei, men dette forhold vil sannsynligvis bli bedre etter hvert som veibygginga i almenningen skrider fram. Sist- nevnte myr er stort sett godt fortorvet, men er temmelig oppdelt av holmer og kan sannsynligvis best utnyttes ved stikktorvdrift.

På søre del av Øståsen nevnes Kalvemyra, sør for Høvern seter. Areal brenntorvmyr utgjør ca. 55 dekar fordelt på 2 mindre områder, og samlet kubikkmasse råtorv er beregnet til bortimot 120.000 m³. Torva er imidlertid av temmelig ujevn kvalitet, og grøtteforholdene er også mindre gunstige. Hertil kommer at myra ligger langt fra vei, så betingelsene for utnyttelse er ikke de beste.

For øvrig er de fleste andre brenntorvmyrer svært små, med spredt og som regel avsides beliggenhet. Betingelsene for lønnsom brenntorvdrift på Øståsen er derfor nokså begrenset.

Veståsen. På Veståsen er som nevnt bare tatt med 2 mindre myrer som inneholder brenntorv, og heller ikke på disse myrer ligger forholdene videre gunstig an for torvdrift. På Stormyra, som ligger på søre del av Veståsen, har det tidligere i en del år vært drevet både brenntorv — og torvstrøframstilling, men anlegget ble nedlagt i 1923, da drifta ikke kunne bære seg økonomisk. Areal brenntorvmyr som er igjen, dreier seg om 30 dekar med en samlet råtorvmasse av ca. 48.000 m³. En annen myr litt lenger øst, inneholder mindre god brenntorv, og da arealet er lite og betingelsene for torvdrift også på andre måter er lite tilfredsstillende, vil brenntorvdrift neppe bli aktuell.

Analysesultatet av 12 uttatte brenntorvprøver viser at de fleste prøver har temmelig høy volumvekt og således representerer tung, god brenntorv. Sammenholdsgraden er meget god for 8 prøver og for 4 prøver omkring middels god. Askeinnholdet er i mange tilfelle noe over middels høyt, men ingen av prøvene viser så høyt askeinnhold at myrene av den grunn ikke kan anbefales til brenntorvdrift. Alle prøver viser over middels høy brennverdi (3.500 kal. i torv med 25 % vann), og mange viser endog meget høy brennverdi. Alt i alt viser de uttatte brenntorvprøver et meget gunstig analysesresultat.

Strøtorvmyrer.

Også når det gjelder strøtorv er mulighetene temmelig begrenset, idet den samlede kubikkmasse råtorv er beregnet til 215.700 m³ fordelt på 18 mindre felter. På Øståsen er skilt ut 10 felter med et samlet areal av 97 dekar og 136.700 m³ råtorv, og på Veståsen 8 felter med et samlet areal av 128 dekar og 79.000 m³ råtorv. I Sørumsalmenningen er ikke funnet drivverdige strøtorvmyrer. Alle strøtorvmyrer ligger i Gran herred.

Når unntas et par myrer på Øståsen, er strøtorvlaget i alle myrer av forholdsvis liten mektighet, som oftest bare 0,5—1 m tykt. Da dessuten alle myrene er små og ligger spredt, blir det ikke tale om noen fabrikkmessig framstilling av torvstrø. Også når det gjelder utnyttelse gjennom torvstrølag, ligger forholdene temmelig ugunstig an, kanskje særlig på Øståsen, idet de fleste strøtorvmyrer her ligger svært avsides. På Veståsen derimot er mulighetene for å nytte en del av strøtorvmyrene noe bedre. Her finnes nemlig den overveiende del av strøtorva i søre del av området hvor adkomsten fra bygda er lettest.

På Øståsen har almenningen et torvstrøanlegg nordvest for Sagvollen, hvor torva leveres som klump til de bruksberettigede. Myra er imidlertid liten og nå praktisk avtorvet, idet den gjenværende kubikkmasse strøtorv bare utgjør omkring 1700 m³. Jevnt over er myra blitt avtorvet til omkring 1 m dybde. Under befarings ble det undersøkt om torva også i dypere lag skulle være brukbar som strø, men det viste seg at myra praktisk talt overalt var for sterkt omdannet. En prøve som ble tatt ut i torvgravene viste således en vannoppsugingsevne ved 20 % vanninnhold av bare 2,8 ganger sine egen vekt.

På Veståsen har det siden det foran omtalte brenntorv- og torvstrøanlegg ble nedlagt, bare vært tatt strøtorv i meget begrenset målestokk av enkelte bruksberettigede. For tiden stikkes litt strøtorv her og der på Veståsen, men noen planmessig utnyttelse av myrene forekommer ikke.

Kvaliteten av strøtorvmyrene på Øståsen må jevnt over betegnes som mindre god, men på Veståsen derimot er kvaliteten gjennomgående bedre. For alle myrene gjelder imidlertid at torva er fullt brukbar som strø til vanlig bruk.

Sammen drag: Gran almenning har tilsammen et myrareal på 20.892 dekar, hvorav 16.300 dekar er undersøkt. Det undersøkte myrareal fordeler seg med 12.680 dekar på Øståsen, 3.160 dekar på Veståsen og 460 dekar på Sørumsalmenningen. I forhold til høgda over havet ligger myrene for Øståsens vedkommende mellom 335 m og 745 m. På Veståsen og Sørumsalmenningen ligger myrene stort sett mellom 400 m og 450 m o. h. Den prosentvise fordeling av det undersøkte myrareal på de enkelte myrtyper stiller seg slik for hele almenningen tatt under ett: Lyngrik mosemyr 8,4 %, grasrik mosemyr 49,6 %, grasmyr 21,7 %, krattmyr 0,2 %, furumyr 3,5 % og gran- og bjørkemyr 16,6 %.

Dyrkingsmyrer. Av myrer som under befarings har fått karakteren D 3 eller bedre er i alt utskilt 4.460 dekar eller 27,4 % av undersøkt myrareal. På Øståsen utgjør dyrkingsmyrene 4.230 dekar eller 33,4 % av undersøkt myrareal, mens de tilsvarende tall for Veståsen er henholdsvis 230 dekar og 7,3 %. I Sørumsalmenningen er ingen myrer tatt med som dyrkingsmyrer.

På få unntagelser nær er dyrkingsmyrene forholdsvis små og ligger temmelig spredt. Av større myrer nevnes særlig myrene omkring Tommelsjøen og dessuten Langmyra og Stormyra sør for Høvern seter på Øståsen. Disse områder vil sikkert komme i første rekke om det skulle bli aktuelt å dyrke større felter på almenningen, fortrinnsvis til kulturbeite.

Brenntorvmyrer. Den samlede kubikkmasse råtorv er beregnet til 1.409.400 m³. Areal brenntorvmyr utgjør 870 dekar fordelt på 34 felter.

Hovedmassen av brenntorva finnes på Øståsen, hvor det er skilt ut 32 felter med et samlet areal av 830 dekar og 1.343.400 m³ råtorv. På Veståsen er bare utskilt 2 felter med samlet areal av 40 dekar og med 66.000 m³ råtorv.

De fleste brenntorvmyrer er små og ligger spredt med forholdsvis tungvint adkomst. Betingelsene for brenntorvdrift i noen større utstrekning må derfor sies å være små.

Strøtorvmyrer. Av strøtorvmyrer er i alt utskilt 18 felter med et samlet areal av 225 dekar og 215.700 m³ råtorv. På Øståsen er utskilt 10 felter med et samlet areal av 97 dekar og 136.700 m³ råtorv. De tilsvarende tall for Veståsen er 8 felter, 128 dekar og 79.000 m³ råtorv.

Alle strøtorvmyrer er små, og strøtorvlaget gjennomgående av liten mektighet. Myrene ligger dessuten temmelig spredt og avsides, og utnyttelsesmulighetene er derfor stort sett mindre gunstige.

Ta vare på brenntorvmaskinene.

Da vi gikk inn i krigen, ble først og fremst satt i gang de maskintorvanlegg som tidligere hadde vært i drift, men var nedlagt. Hele landet ble trålet for å skaffe fram brukte, ute av drift-værende maskiner. Det viste seg at de fleste av de under forrige verdenskrig anskaffede maskiner var gått til opphogging. Eierne av disse maskiner ville hatt en god fortjeneste ved å ha tatt vare på dem til den torvperiode vi nå er inne i.

Det henstilles til alle som har maskiner ute av bruk å gjøre maskinene ordentlig rene, smøre dem inn med olje eller gi dem et strøk maling og oppbevare maskinene på tørt sted. Man vet ikke når man på nytt kan få en brenselskrise.

A. O.

Professor dr. Hernfrid Witte †.

Professor dr. Hernfrid Witte, Stockholm, sjef for Statens centrala frøkontrollanstalt inntil oppnådd aldersgrense i 1944, døde den 30. august i år.

Professor Witte var i årene 1921—25 sjef for Svenska Mosskultur-föreningen, og har senere i mange år vært medlem av styret og foreningens viseordfører. Hans hovedinnsats falt innen frøkontrollvirksomheten, men hans interesser for myr dyrkingen holdt seg usvekket i alle år, og han deltok ivrig i møter og ekskursjoner.

Professor Witte har vært korresponderende medlem av Det norske myrselskap siden 1924.
